

Odbor za kulturo in izobraževanje

2020/2015(INI)

3.9.2020

MNENJE

Odbora za kulturo in izobraževanje

za Odbor za pravne zadeve

o pravicah intelektualne lastnine pri razvoju tehnologije umetne inteligence
(2020/2015(INI))

Pripravljalnica mnenja: Sabine Verheyen

PA_NonLeg

POBUDE

Odbor za kulturo in izobraževanje poziva Odbor za pravne zadeve kot pristojni odbor, da v svoj predlog resolucije vključi naslednje pobude:

1. poudarja, da bi morala umetna inteligenca in, širše gledano, z njo povezana tehnologija biti v službi človeštva in bi si morali njeno korist deliti na široko in brez diskriminacije; poudarja, da je umetna inteligenca spreminjajoč se nabor tehnologij, ki se razvijajo z veliko hitrostjo, ker pa stalno pridobiva nove zmožnosti za opravljanje več in več nalog, ki so jih običajno opravljali ljudje, je možno, da bo dolgoročno na nekaterih področjih celo preseгла intelektualno zmožnost ljudi; zato meni, da je treba vzpostaviti ustrezna varovala, med drugim po potrebi tudi sisteme oblikovanja s človeškim nadzorom (človek v zanki) in postopke preverjanja preglednosti in pravilnosti odločitev, sprejetih z umetno inteligenco; priznava, da ustvarjalci v kulturnem in ustvarjalnem sektorju pri svojih umetniških dejavnostih že zdaj precej uporabljajo tehnologije umetne inteligence;
2. poudarja, da bi morala imeti Unija pomembno vlogo pri določitvi osnovnih načel za razvoj, uvajanje, programiranje in uporabo umetne inteligence, zlasti prek svojih pravil in kodeksov ravnanja, ne da bi pri tem ovirala napredek ali konkurenco; opozarja, da Direktiva (EU) 2019/790 opredeljuje pravni okvir za uporabo avtorsko zaščitene del v postopkih besedilnega in podatkovnega rudarjenja, ki so ključnega pomena za vse postopke, povezane z umetno inteligenco; zato poudarja zahtevo, da je treba do vsakega uporabljenega dela dostopati zakonito, pa tudi pravico imetnikov pravic, da preventivno onemogočijo uporabo svojih del v postopku, povezanem z umetno inteligenco, za katero niso dali dovoljenja; poudarja tudi potrebo po etičnem okviru in strategiji za digitalne podatke, ki bi ju po potrebi spremljala zakonodaja, v kateri bi bile zapisane temeljne pravice in vrednote Unije;
3. poudarja pomen uporabe umetne inteligence v šolah in univerzah, kar jim bo omogočilo uvedbo novih, učinkovitejših učnih metod, ki bodo izboljšale uspešnost učencev in študentov; poudarja, da je pomembno spodbujati učne načrte za umetno inteligenco, ki bi učencem in študentom pomagali pridobiti strokovno znanje in izkušnje, potrebne za delovna mesta v prihodnosti; poudarja, da bi morala biti tehnologija umetne inteligence na voljo vsem za izobraževalne in raziskovalne namene;
4. poudarja, da je odprt in enakopraven dostop do umetne inteligence po vsej Uniji in v državah članicah izjemno pomemben; poudarja, da bi morala biti podpora Unije za inovacije in raziskave na področju umetne inteligence široko dostopna po vsej Uniji; poudarja, da bi bilo treba posebej podpreti razvijalce umetne inteligence in upravičence iz prikrajšanih skupin in invalidov;
5. meni, da bi morali biti smernice in svetovanje na področju varstva pravic intelektualne lastnine za razvijalce in uporabnike umetne inteligence splošno dostopni;
6. opozarja, da se umetna inteligenca ne uporablja le za dejavnosti, ki so jih nekoč opravljali zgolj ljudje, ampak lahko z učenjem na podlagi izkušenj ali z okrepljenim učenjem pridobiva in razvija samostojne in kognitivne lastnosti; poudarja koncept odgovornosti v primeru sistemov IT, ki se lahko učijo z okrepljenim učenjem; poudarja, da lahko naučeni sistemi umetne inteligence z minimalnim človeškim vložkom

ustvarjajo in oblikujejo tudi kulturna in kreativna dela; poleg tega ugotavlja, da se lahko sistemi umetne inteligence razvijajo na nepredvidljiv način z ustvarjanjem izvirnih del, ki niso znana niti prvotnim programerjem, kar bi bilo treba upoštevati tudi pri oblikovanju okvira za varstvo pravic izkoriščanja teh del; kljub temu opozarja, da bi morala umetna inteligenca pomagati ustvarjalnemu človeškemu duhu, ne bi ga pa smela nadomestiti;

7. ugotavlja, da sistemi umetne inteligence temeljijo na programski opremi, njihovo inteligentno vedenje pa na analizi okolja; poudarja, da ta analiza temelji na statističnih modelih, katerih neizogiben del so tudi napake, zato se včasih predhodna pristranskost, napake in predpostavke ponovijo, še povečajo in podaljšajo; ugotavlja, da je treba zagotoviti sisteme in metode, ki bodo omogočali preverjanje algoritmov in njihovo razložljivost ter rešitev težav;
8. meni, da bi bilo treba pravice intelektualne lastnine za razvoj tehnologij umetne inteligence razlikovati od pravic intelektualne lastnine za vsebino, ki jo ustvari umetna inteligenca; poudarja, da je treba odpraviti nepotrebne pravne ovire za razvoj umetne inteligence, da bi omogočili izkoriščanje potenciala tovrstnih tehnologij v kulturi in izobraževanju;
9. poudarja, da je treba v zvezi s kulturnimi in ustvarjalnimi deli, ki so proizvod umetne inteligence, obravnavati vprašanje avtorske pravice; poudarja, da mora biti ustvarjanje, pri katerem so avtorji in producenti del ljudje, osnova sistema pravic intelektualne lastnine; poleg tega ugotavlja, da je osrednjega pomena vprašanje, v kolikšni meri je mogoče delo, ustvarjeno z umetno inteligenci, pripisati človeku kot avtorju; opozarja, da je treba oceniti, ali obstaja t. i. „prvotna stvaritev“, ki ne zahteva človekovega posredovanja; meni, da je treba temeljito preučiti, ali je samodejni prenos avtorske pravice do del, ki so proizvod umetne inteligence, na lastnika avtorske pravice do njene programske opreme, algoritma ali programa, najprimernejša rešitev, saj mora biti za veljavno avtorstvo novega ustvarjalnega dela prisotna človeška intervencija; pozdravlja poziv Komisije k izvedbi študije o avtorskih pravicah in novih tehnologijah;
10. je zaskrbljen zaradi morebitne vrzeli med pravicami intelektualne lastnine in razvojem umetne inteligence, kar bi lahko povzročilo, da bi kulturni in ustvarjalni sektor ogrozila avtorsko zaščitena dela, ki so proizvod umetne inteligence; je zaskrbljen zaradi morebitnih kršitev pravic intelektualne lastnine in poudarja, da je treba spremljati morebitne tržne nepopolnosti ali škodo, ki se pojavi; poziva Komisijo, naj podpre horizontalni, na dokazih temelječ in tehnološko nevtralen pristop k skupnim enotnim določbam o avtorskih pravicah, ki se uporabljajo za dela, ki jih v Uniji ustvari umetna inteligenca, kar bi povečalo njihov porast in privabilo tudi naložbe zasebnega sektorja v tehnološki in gospodarski razvoj sektorja umetne inteligence in robotike;
11. opozarja na razvoj zmogljivosti umetne inteligence pri razširjanju napačnih informacij in ustvarjanju dezinformacij; je zaskrbljen, da bi to lahko privedlo do številnih kršitev zakonodaje o intelektualni lastnini, poleg tega pa je zelo zaskrbljen zaradi možnosti, da se množično manipuliranje državljanov uporabi za destabilizacijo demokracije; v zvezi s tem poziva k povečanju medijske in informacijske pismenosti, ob upoštevanju neizbežnega vidika, ki je digitalna preobrazba; poziva, naj razvoj računalniških programov za preverjanje dejstev in informacij postane prednostna naloga;

12. poudarja, da so podatki osrednji element razvoja in učenja vsakega sistema umetne inteligence; poudarja, da to vključuje strukturirane podatke, kot so zbirke podatkov, avtorsko zaščitena dela in druge stvaritve, ki uživajo zaščito intelektualne lastnine, ki jih navadno ni mogoče šteti za podatke; zato poudarja, da je treba obravnavati tudi načine uporabe, ki so pomembni za intelektualno lastnino, v zvezi z delovanjem tehnologij umetne inteligence;
13. poudarja, da je najučinkovitejši način za zmanjšanje pristranskosti v sistemih umetne inteligence ta, da zagotovimo, da je na voljo čim več podatkov za njihovo učenje, za kar je treba omejiti vse nepotrebne ovire za besedilno in podatkovno rudarjenje in poenostaviti čezmejne načine uporabe;
14. poudarja, da v primerih, kjer se umetna inteligenca uporablja le kot orodje za pomoč avtorju med ustvarjanjem, se sedanji okvir avtorskih pravic še naprej uporablja za ustvarjena dela, udeležnost umetne inteligence pa se ne upošteva;
15. priporoča uvedbo posebnih varnostnih značilnosti in pravil, da bi zaščitili pravico do zasebnosti, vezane na tehnologije umetne inteligence; poudarja, da bi morale biti preverjanje spoštovanja zasebnosti pri tehnologijah umetne inteligence obvezno;
16. nadalje ugotavlja, da je reforma avtorskih pravic v Uniji uvedla izjemo pri besedilnem in podatkovnem rudarjenju, v skladu s katero se lahko podatki za znanstvene raziskave uporabljajo brezplačno, z novo izjemo pa bo dovoljeno tudi besedilno in podatkovno rudarjenje v druge namen, če bodo izpolnjene še nekatere druge zahteve;
17. poudarja, da je lahko umetna inteligenca tudi učinkovito orodje za odkrivanje in prijavljanje prisotnosti vsebin, zaščitениh z avtorsko pravico, na spletu; poudarja tudi, da je treba obravnavati vprašanje odgovornosti za kršitve avtorske pravice in druge kršitve intelektualne lastnine, ki jih povzročijo sistemi umetne inteligence, ter vprašanje lastništva podatkov; vendar poudarja, da je treba jasno razlikovati med avtonomnimi kršitvami in kopiranjem del tretjih strani, ki jih je operater programske opreme umetne inteligence olajšal oziroma jih ni preprečil; poudarja, da je sledljivost nujni pogoj za ugotavljanje odgovornosti, saj je tako temelj za uporabo pravnih mehanizmov kot tudi za ugotavljanje in odpravljanje nepravilnosti;
18. poudarja, da mora biti uporaba algoritmov pri storitvah pretakanja videov pregledna in odgovorna, da bi bolje zagotavljali dostop do različnih oblik kulturnih in ustvarjalnih vsebin v različnih jezikih in pravičen dostop do evropskih del;
19. opozarja, da ima EU etično dolžnost, da podpira razvoj po vsem svetu s poenostavljanjem čezmejnega sodelovanja na področju umetne inteligence, tudi prek omejitev in izjem za čezmejne raziskave ter besedilno in podatkovno rudarjenje, in zato poziva k hitrejšemu mednarodnemu delovanju v Svetovni organizaciji za intelektualno lastnino, da bi to dosegli;
20. priznava, da ima Evropska unija zaradi tehnološke naprednosti nekaterih držav temeljno obveznost, da spodbuja širjenje koristi uporabe umetne inteligence, za to pa uporablja številna orodja, tudi naložbe v raziskave v vseh državah članicah;

INFORMACIJE O SPREJETJU V ODBORU, ZAPROŠENEM ZA MNENJE

Datum sprejetja	1.9.2020
Izid končnega glasovanja	+: 28 -: 1 0: 1
Poslanci, navzoči pri končnem glasovanju	Isabella Adinolfi, Christine Anderson, Ilana Cicurel, Gilbert Collard, Gianantonio Da Re, Laurence Farreng, Tomasz Frankowski, Romeo Franz, Hannes Heide, Irena Joveva, Petra Kammerevert, Niyazi Kizilyürek, Predrag Fred Matić, Dace Melbārde, Victor Negrescu, Peter Pollák, Marcos Ros Sempere, Andrej Slabakov (Andrey Slabakov), Massimiliano Smeriglio, Michaela Šojdrová, Sabine Verheyen, Salima Yenbou, Milan Zver
Namestniki, navzoči pri končnem glasovanju	Isabel Benjumea Benjumea, Christian Ehler, Ibán García Del Blanco, Bernard Guetta, Marcel Kolaja, Elżbieta Kruk, Martina Michels

**POIMENSKO GLASOVANJE PRI KONČNEM GLASOVANJU
V ODBORU, ZAPROŠENEM ZA MNENJE**

28	+
PPE	Isabel Benjumea Benjumea, Christian Ehler, Tomasz Frankowski, Peter Pollák, Michaela Šojdrová, Sabine Verheyen, Milan Zver
S&D	Ibán García del Blanco, Hannes Heide, Petra Kammerevert, Predrag Fred Matić, Victor Negrescu, Marcos Ros Sempere, Massimiliano Smeriglio
RENEW	Ilana Cicurel, Laurence Farreng, Bernard Guetta, Irena Joveva
ID	Gilbert Collard
VERTS/ALE	Romeo Franz, Marcel Kolaja, Salima Yenbou
ECR	Elżbieta Kruk, Dace Melbārde, Andrej Slabakov (Andrey Slabakov)
GUE/NGL	Niyazi Kizilyürek, Martina Michels
NI	Isabella Adinolfi

1	-
ID	Christine Anderson

1	0
ID	Gianantonio Da Re

Uporabljeni znaki:

+ : za

- : proti

0 : vzdržani